

Lisboa+21 Deklaracija o politici i programima za mlade 2019.

Sazvana na svjetskoj konferenciji ministara odgovornih za Youth 2019 i Youth Forum Lisboa+21 koje je organizirala portugalska vlada i portugalsko Nacionalno vijeće mladih u suradnji s partnerima sustava Ujedinjenih naroda u Lisabonu 22. i 23. lipnja 2019. g.;

Potvrđujući Svjetski program djelovanja za mlade što ga je usvojila Opća skupština Ujedinjenih naroda u svojoj rezoluciji 50/51 od 14. prosinca 1995. g. i 62/126 od 18. prosinca 2007. g. a koji osigurava politički okvir i praktične smjernice za nacionalno djelovanje i međunarodnu podršku za poboljšanje situacije mladih ljudi diljem svijeta unutar petnaest prioriternih područja za mlade;

Nadalje podsjećajući na rezoluciju Opće skupštine 70/1 od 25. rujna 2015. g. pod nazivom „Promijeniti svijet: Program održivog razvoja do 2030.“ u kojoj je skupština po prvi put prepoznala djecu i mlade kao nositelje promjene i prepoznala da su ciljevi održivog razvoja po svojoj prirodi integrirani, nedjeljivi i univerzalni te se stoga svi oni primjenjuju na mlade;

Potvrđujući Opću deklaraciju o ljudskim pravima i sve relevantne instrumente o ljudskim pravima radi zaštite, promicanja i ostvarenja ljudskih prava svih mladih ljudi kao i regionalnih instrumenata o ljudskim pravima koji su posebno usmjereni na mlade ili su relevantni za mlade ljude;

Potvrđujući predvodničku ulogu Lisabonske deklaracije o politici i programima za mlade (1998.) i podsjećajući na važnost njezinih obveza te prepoznavanje dosad proslavljenih Međunarodnih godina mladih;

Pozdravljajući uspostavu funkcije Izaslanika za mlade Glavnog tajnika Ujedinjenih naroda (2013.) i isticanje važnog zadatka Izaslanika kao Predsjednika Upravljačkog odbora na visokoj razini za Strategiju za mlade Ujedinjenih naroda „Youth 2030“ (2018.);

Ponovno ističući potrebu zaštite, promicanja i ispunjenja ljudskih prava svih mladih ljudi u svojoj njihovoj raznolikosti i prepoznavanje da ljudska prava svih mladih ljudi nisu u potpunosti realizirana te daljnje naglašavanje važnosti rješavanja specifičnih potreba svih mladih ljudi, pridavanje posebne pažnje mladim ženama i djevojkama, marginaliziranim grupama i mladim ljudima koji pripadaju ranjivim skupinama ili se nalaze u ranjivom položaju, uključujući mlade koji pripadaju autohtonim skupinama, mlade u ruralnim područjima, mlade s invaliditetom, mlade migrante ili one koji se suočavaju s diskriminacijom na bilo kojoj drugoj osnovi ili na više osnova, u skladu s obvezom iz Programa održivog razvoja do 2030. da se nikoga ne zapostavi i da se najprije nastoji obuhvatiti one najzapostavljenije;

Izražavajući daljnju zabrinutost zbog toga što se djevojke adolescentne dobi i mlade žene još uvijek suočavaju - te ih nesrazmjerno pogađaju - značajne pravne, kulturološke, socijalne i ekonomske prepreke koje utječu na njihovo osnaživanje i jednake mogućnosti za ostvarivanje punog potencijala zbog diskriminatornih zakona, stereotipova i seksizma od mlade dobi, institucije, stavovi i štetne prakse kao što su dječji brakovi, rani i prisilni brakovi te genitalno sakaćenje žena, nejednake plaće za rad iste vrijednosti, trudnoće u adolescentnoj dobi, spolno i rodno uvjetovano nasilje, nedostatak političke uključenosti, neplaćeni poslovi njege, pravne prepreke i ograničenja te osiguranja zaposlenja, manje plaće, te daljnje priznanje da su dob i spol karakteristike koje se često isprepliću, dodaju i umnožavanju diskriminaciju na temelju drugih razloga;

Priznajući da je sadašnja generacija mladih najveća u povijesti i ponovna potvrda da velika populacija mladih predstavlja jedinstvenu demografsku dividendu koja može doprinijeti dugotrajnom miru i postizanju održivog razvoja u tri dimenzije: ekonomskoj, socijalnoj i ekološkoj ako su uspostavljene učinkovite i uključive politike;

Prepoznavajući činjenicu da se međunarodna zajednica suočava sa sve većim izazovima što ih predstavlja današnje okruženje koje se brzo mijenja i obilježeno je razvijajućim i obostrano ojačanim pomacima geopolitičke, demografske, klimatske, tehnološke, socijalne i ekonomske prirode čime se stvaraju besprimjerni uvjeti za napredak, no time se prekreće uspostavljeni poredak i stvaraju se novi i međusobno povezani izazovi za mlade i društvo u cjelini kako bi se osiguralo poštovanje njihovih ljudskih prava na svim područjima;

Priznajući da je konstruktivno sudjelovanje, angažman i osnaživanje mladih presudno u svim fazama postupaka donošenja politika o mladima i odluka o mladima koje utječu na živote mladih na lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini, te da mladi uglavnom ostaju isključeni iz službenog donošenja odluka i političkog sudjelovanja, prepoznajući nadalje da su se pojavili novi oblici političkog, ekonomskog, kulturnog i društvenog angažmana te sudjelovanja koji se temelje na specifičnim pitanjima i kontekstima te koriste metode na internetu i izvan njega;

Priznajući važne poveznice između migracije i razvoja, prepoznavanje činjenice da migracija donosi prilike i izazove državama podrijetla, tranzitnim i odredišnim državama, migrantima i globalnoj zajednici te prepoznavanje odgovornosti za učinkovito promicanje i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda svih migranata, neovisno o njihovom migrantskom statusu, posebice žena, mladih ljudi i djece;

Izražavajući zabrinutost da među civilnim stanovništvom mladi ljudi predstavljaju velik broj onih koji su izloženi negativnom djelovanju oružanih sukoba, uključujući izbjeglice i interno raseljene osobe, te da prekid pristupa mladima obrazovanju, slobodnom vremenu i ekonomskim mogućnostima ima dramatičan učinak na trajni mir i pomirbu;

Potvrđujući da je stvaranje dostojanstvenog rada i kvalitetnog zaposlenja za mlade jedan od najvećih izazova kojim se treba pozabaviti te naglašavajući prioritetna područja Svjetskog programa djelovanja za mlade povezana sa zapošljivosti mladih uključujući obrazovanje, zdravlje i pristup informacijama, pritom prepoznajući da brzo mijenjajuća budućnost rada zahtijeva kritične investicije u aktivnost predviđanja od strane vlada; prilagodljive socijalne, ekonomske, političke i pravne institucije; sposobnost mladih ljudi i njihove mogućnosti za cjeloživotno učenje i osiguranje socijalne zaštite;

Obraćajući pozornost na varijaciju definicije termina mladi koji može postojati na nacionalnoj i međunarodnoj razini te naglašavanje važnosti prepoznavanja činjenice da mladi ljudi prolaze kroz različite faze od nesamostalnosti u dječjoj dobi do samostalnosti u odrasloj dobi, uključujući adolescenciju, na koju treba obratiti veću pažnju u politikama i programima koji se bave mladim ljudima;

MI, MINISTRI ODGOVORNI ZA MLADE I PREDSTAVNICI MLADIH, OBVEZUJEMO SE U SKLOPU NAŠIH NADLEŽNOSTI DA ĆEMO:

1. **Promicati, štiti i ostvarivati** ljudska prava i temeljne slobode svih mladih ljudi u svojoj njihovoj intersekcijskoj raznolikosti, osigurati pristup politikama i programima za mlade koji je utemeljen na ljudskim pravima i nastojati da je njihovo planiranje, osmišljavanje, provedba, nadzor i provjera participativna, usmjerena prema i temelji se na mladima, nestranačka, uključiva, rodno osjetljiva, sveobuhvatna, zasnovana na dokazima i znanju, da raspolaže odgovarajućim sredstvima te da je transparentna i odgovorna;

2. **Razviti i ojačati** postojeće nacionalne politike za razvoj mladih utemeljene na dokazima i koherentnu međusektorsku suradnju koja se nadovezuje na Svjetski program djelovanja za mlade te je u skladu s Programom održivog razvoja do 2030., dok istodobno naglašavamo da iskorjenjivanje siromaštva u svim njegovim oblicima i dimenzijama, uključujući ekstremno siromaštvo, klimatske promjene i nejednakosti predstavljaju jedan od najvećih globalnih izazova s kojima je svijet danas suočen te je nezaobilazan uvjet održivog razvoja, pogotovo u zemljama u razvoju;

3. **Osigurati** sve potrebne mjere, uključujući preispitivanje te, gdje je prikladno, reviziju, izmjenu ili ukidanje svih zakona, propisa, politika, praksi i običaja koji diskriminiraju mlade ljude radi uklanjanja svih oblika diskriminacije i nasilja prema mladim ljudima, posebice prema djevojkama i mladim ženama te ostvarenje njihovih ljudskih prava, ukloniti sve prepreke i promicati ravnopravnost spolova te promicati pozitivno djelovanje s ciljem osnaživanja djevojaka i mladih žena, osigurati da se pravni sustav pridržava međunarodnih obveza i načela u vezi s ljudskim pravima, uključujući načelo nediskriminacije i potaknuti mlade ljude, uključujući dječake i mlade muškarce, djevojke i mlade žene da u potpunosti sudjeluju, na jednakoj razini s drugima, u svim akcijama usmjerenima prema ravnopravnosti spolova te potaknuti socijalnu integraciju ranjivih i marginaliziranih grupa kao što su mlade osobe s invaliditetom, mladi migranti, mladi koji pripadaju autohtonim skupinama, mladi koji pripadaju etničkim manjinama i svi ostali ranjivi ili marginalizirani mladi ljudi;

4. **Razviti i provesti** postojeće politike i programe koji sprječavaju i suzbijaju nasilje nad svim mladim ljudima, posebice prema ženama i djevojkama, ili nad onima koji su iskusili ili svjedočili seksualnom ili obiteljskom nasilju ili zlostavljanju te zlostavljanju ili nasilju od strane partnera, te iskorijeniti štetne tradicionalne prakse uključujući genitalno sakaćenje žena i dječje brakove, rane i prisilne brakovi kako bi se smanjio rizik od toga da ponovno postanu žrtve ili od počinjenja nasilja te ponovnog uspostavljanja mentalnog i fizičkog zdravlja i dobrobiti;

5. **Promicati** politike i inicijative za zaštitu okoliša usmjerene na izgradnju kapaciteta mladih kao pokretačke snage djelovanja potrebnog za rješavanje izazova klimatskih promjena, poticati na partnerstvo između vlada, međuvladinih, nevladinih organizacija i organizacija iz privatnog sektora te organizacija koje vode mladi kao i promicati smisleno sudjelovanje i angažman mladih u klimatskim aktivnostima kako bi se ublažile katastrofe povezane s klimatskim promjenama te izvršiti integraciju održivog upravljanja prirodnim resursima i sigurnosti ljudi u lokalne, nacionalne, regionalne i međunarodne razvojne strategije uz istodobno rješavanje izazova u vezi s demografskom promjenom, pojačanom urbanizacijom, prekomjernim iskorištavanjem prirodnih resursa, sve jačim onečišćenjem, porastom razine mora, očuvanjem i održivim iskorištavanjem oceana, mora i morskih resursa te uništavanjem okoliša, usmjerene na primjenu holističkog pristupa ekonomskoj, socijalnoj i okolišnoj održivosti za buduće generacije;

6. **Osigurati** pravo na smisleno sudjelovanje mladih muškaraca i žena, organizacija koje vode mladi i koje su usmjerene na mlade na svim razinama (od lokalne do globalne) i u svim fazama postupaka donošenja odluka i provedbe u svim politikama koje izravno i neizravno utječu na njihove živote, pogotovo kada se radi o tradicionalno nedovoljno zastupljenim mladima te zbog toga promicati međugeneracijsko partnerstvo koje podržava uključivanje mladih u postupak donošenja odluka kao i socijalnu, ekonomsku i političku integraciju svih mladih;

7. **Riješiti** pravne, administrativne, socijalne, ekonomske, digitalne i kulturne prepreke koje ograničavaju sudjelovanje i zastupanje mladih ljudi uz istovremeno omogućavanje kapaciteta, sredstava, tehnologije, podrške, prostora i vještina potrebnih za osnaživanje slobodnog, aktivnog, nezavisnog, značajnog, sustavnog i učinkovitog sudjelovanja mladih, uključujući raznovrsne grupe mladih, mladih interesnih skupina i onih koji se nalaze u ranjivom položaju;

8. **Promicati** poticajnu okolinu za mlade uz poštovanje javnih sloboda, uključujući promicanje mogućnosti za volontiranje za sve mlade ljude, posebice mlade ljude s invaliditetom, prekogranične programe za razmjenu mladih te poticanje i podržavanje uspostave neovisnih vijeća i organizacija, pokreta i mreža koje vode mladi te ostalih oblika rada mladih i njihovih slobodnih aktivnosti, potičući unutarnja demokratska i participativna načela te ravnopravnost spolova radi osnaživanja mladih kao nositelja promjene;

9. **Promicati** postojeće i nove puteve za potpuno, učinkovito, strukturirano i održivo sudjelovanje mladih ljudi i organizacija koje vode mladi ljudi u relevantnim postupcima donošenja odluka i mehanizmima nadzora unutar sustava UN-a, imajući pritom na umu načela ravnopravnosti, rodne ravnoteže, geografske raspodjele i nediskriminacije, kao što je uključivanje predstavnika mladih u nacionalna izaslanstva u tijelima kao što je Opća skupština, Ekonomsko i socijalno vijeće i njegove funkcionalne komisije, Vijeće za ljudska prava, Univerzalni periodični pregled, Politički forum na visokoj razini i ostale relevantne konferencije Ujedinjenih naroda kao i, kada je prikladno, na komemoracijskim događajima, posebice sedamdeset i petoj godišnjici Ujedinjenih naroda 2020. g.;

10. **Riješiti** socijalne odrednice zdravlja i dobrobiti mladih ljudi te promicati zdravo okruženje i univerzalan pristup socijalnoj zaštiti, socijalnim i zdravstvenim uslugama, osigurati pristup informacijama o spolnom i reproduktivnom zdravlju, obrazovanju i uslugama koji je prilagođen mladima uključujući planiranje obitelji te integraciju spolnog i reproduktivnog zdravlja i prava u politike i programe za mlade kao i osigurati podizanje svijesti o problemima mentalnog zdravlja i pristup uslugama mentalnog zdravlja koje su prilagođene mladima te uslugama za sprečavanje i liječenje zlouporabe droga;

11. **Razviti** politike i programe za jačanje spolne edukacije koja se temelji na dokazima, koja je znanstveno točna, dobno primjerena i sveobuhvatna, koja osigurava dječacima i djevojkama te mladim ženama i muškarcima u školi i izvan škole, u skladu s njihovim razvojnim sposobnostima, informacije o spolnom i reproduktivnom zdravlju, ravnopravnosti spolova i osnaživanju žena, ljudskim pravima, fizičkom, psihološkom i pubertetskom razvoju i moći u odnosima između muškaraca i žena kako bi im se omogućilo da izgrade samopoštovanje i donose informirane odluke, da razviju vještine komunikacije i smanjenja rizika te da razvijaju odnose utemelje na poštovanju, u punom partnerstvu s mladim osobama, roditeljima, zakonskim skrbnicima, skrbnicima, odgojiteljima i pružateljima zdravstvene skrbi u skladu sa smjernicama UN-a o obrazovanju;

12. **Promicati** pravo na obrazovanje i jednake mogućnosti obrazovanja za sve mlade ljude, posebno za djevojke i mlade žene u omogućavanju pristupa kvalitetnom formalnom, tehničkom, izvanškolskom, neformalnom i strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, uključujući učenje, pismenost i životne vještine, meke vještine te digitalnu i medijsku pismenost, uz istovremeno rješavanje socijalnih i rodni razlika u vještinama i osiguranje određenog fokusa na mlade ljude koji se nalaze u ranjivim situacijama, poboljšanje ishoda učenja i zapošljivosti kako bi se osigurala socijalna, ekonomska i okolišna održivost te promicanje i razvoj obrazovnih programa i kurikuluma o ljudskim pravima, ravnopravnosti spolova, rodno uvjetovanom nasilju, kulturi mira i nenasilja te globalnom građanstvu, potrebnima za osobni razvoj i tržište rada današnjice i budućnosti osiguravajući time da mogu uspjeti u svijetu u kojem je promjena konstanta i učenje nikada ne prestaje;

13. **Promicati** ekonomsko osnaživanje svih mladih ljudi, posebice mladih žena, kroz promicanje produktivnog zapošljavanja i dostojanstvenog rada, naglašavajući prioritetna područja Svjetskog programa djelovanja za mlade i Programa održivog razvoja do 2030. u vezi sa zapošljivosti mladih s posebnim fokusom na kvalitetu poslova za mlade pridajući pritom posebnu pozornost stvaranju dostojanstvenih poslova u pogledu plaće i održivosti, podržavanju samozapošljavanja potaknutog mogućnostima, poboljšanju zapošljivosti mladih i osiguranju jednakog pristupa socijalnoj zaštiti i socijalnom osiguranju uz istovremeno osiguranje primjene međunarodnih standarda rada te promicanje sustava odgovornosti u javnim i privatnim sektorima za jednaku plaću za jednak rad mladih, poticanje ubrzanja postupka prijelaza na klimatski prihvatljivo zeleno gospodarstvo;

14. **Poduzeti** konkretne mjere za daljnje pomaganje mladih u situacijama oružanih sukoba i potaknuti uključivanje mladih, kada je primjereno, u aktivnosti u vezi zaštite djece i mladih koji su zahvaćeni oružanim sukobima uz istovremeno prepoznavanje važnosti zaštite škola i sveučilišta od vojne uporabe što je u suprotnosti s međunarodnim humanitarnim pravom, kao i doprinos mladih ljudi mirovnim procesima te sprječavanju i rješavanju sukoba, imajući na umu važnost mladih kao agenata promjene u održavanju i promicanju mira i sigurnosti u skladu s rezolucijama Vijeća sigurnosti 2250 (2015.) i 2419 (2018.);

15. **Osigurati** mladim ljudima pristup pouzdanim, razumljivim informacijama prilagođenima mladima te informacijama i komunikacijskim tehnologijama, riješiti digitalnu podijeljenost i nejednakost uključujući, ali nije ograničeno na, geografiju, spol, ekonomski status i jezik kroz ubrzanje napora da ih se u potpunosti i na prikladan način integrira u obrazovanje i osposobljavanje na svim razinama uz istovremeno podržavanje mogućnosti mladih ljudi da budu kritični i odgovorni korisnici i stvaratelji informacija te otvoriti prostor za mlade ljude u kojem mogu voditi tolerantan, participativan i konstruktivan dijalog pun poštovanja i aktivno doprinijeti aktualnoj digitalnoj transformaciji te podržati inicijative mladih ljudi za razvoj inovativnih i održivih rješenja na području znanosti, tehnologije i javne politike;

16. **Ojačati** kapacitet nacionalnih statističkih ureda i promicati, istraživati, sakupljati i analizirati podatke iskazane po spolu i dobi, statističkoj kompilaciji, procjeni učinka i širokoj primjeni tih otkrića u svim javnim politikama i programima koji utječu na živote mladih ljudi te skupljanje podataka, analizu i diseminaciju uključujući, ali nije ograničeno na, adolescente kako bi se popunile praznine u podacima od ključne važnosti i učinkovito oblikovala politika za ovu specifičnu grupu;

17. **Potaknuti** koordiniranu i kooperativnu višesektorsku i uključivu provedbu s više dionika te sustave nadzora između međunarodnih, regionalnih i nacionalnih dionika te organizacija koje vode mladi radi učinkovite provedbe i nadovezivanja na Lisboa+21 deklaraciju kao i promicanje sinergije između politika mladih i širih nacionalnih razvojnih politika, programa i okvira, uključujući i kontekst provedbe Programa održivog razvoja do 2030.;

18. **Razviti** sveobuhvatne nacionalne, regionalne i međunarodne mehanizme provjere za provedbu Lisboa+21 deklaracije i korištenje ili integraciju postojećih mehanizama provjere gdje je to prikladno uz puno i smisleno sudjelovanje mladih ljudi s ciljem nadzora i procjene njezine operacionalizacije i usmjeravati prema naprijed, uključujući poboljšano razumijevanje kompleksnih i višedimenzionalnih izazova s kojima se suočavaju mladi utemeljeno na nizu nacionalnih, regionalnih i međunarodnih normi za politike mladih.

19. **Mi, vlade i predstavnici mladih, ovim putem usvajamo i obvezujemo se u sklopu okvira naših nadležnosti i odgovornosti provesti gore navedene mjere i poticati na daljnju provedbu integriranih te transformativnih globalnih programa razvoja utemeljenih na ljudskim pravima i usredotočenih na ljude uz aktivno sudjelovanje i suradnju mladih, osiguravajući pritom da jedinstvene perspektive i doprinosi mladih ljudi budu uključeni na značajan način.**